

Fotio: Jan Petter Lyman.

Ole Koppreitan

Så er arbeidsdagen hans brått over. Ole Kopp er gått bort, uventet, bare 73 år gammel. Torsdag var han på jobb i Nei til Atomvåpen i Oslo. Fredag og lørdag var han borte, uvanlig for seksdagers-arbeideren. Og så kom sjokkmeldingen: Ildsjelen, aktivisten, vår sekretariatsleder i NTA gjennom 30 år er død.

Han var lærer. Det husker knapt noen. Han var SFU- og SF-politiker på 1960-tallet. Det satte spor som mange har sett, år i ettertid. Men først og fremst var han aktivisten, ildsjelen som aldri aksepterte at motgang skulle ta knekken på ham og den organisasjon han var selve symbolet på: Nei til Atomvåpen. Organisasjonen var viktig for ham, slagordet enda viktigere.

I to perioder var Ole leder av SFs Ungdom, SFU. Han fortalte selv en gang at "utviklingen i ml-retning kom i 1967. De hadde forlest seg på en liten rød bok. Da takket jeg for meg, slik jeg har pleid å gjøre uansett hvilken bibel som klaskes i bordet". Så ble det en periode som siste partisekretær i SF, SVs forgjenger. Og svært synlig aktivitet i Folkebevegelsen mot EEC foran folkeavstemningen i 1972.

I 30 år, fra 1981, var han daglig leder i Nei til Atomvåpen. Han var i stor grad NTA. Var han ikke fornøyd med styremedlemmers innsats, fikk de sannelig vite det. Det skulle gjøres noe for saken. Så sparte han heller aldri seg selv. På jobb fra 7-tiden, 6, tidvis 7 dager ukentlig. Papirarbeid og telefonering måtte unnagjøres før han skulle ut på gata. Det trivdes han best. Barnevogna er "verdenskjent" i Norge. Den står nå på museum, mens den nye vogna, en spesiallaget gave fra fagforbundsvenner, står parkert i bakgården i Youngsgate. Den har vært i bruk helt til nylig. Litt sjeldnere nå i kalde vinterdager. Den skulle fylles opp igjen med bøker, brosjyrer, merker og pins om noen uker.

Ole Koppes kontakt med fagbevegelsen har vært uvurderlig for NTA. Denne kontakten har lagt grunnlag for en støtte, verbalt, ved medlemskap i NTA, i klingende mynt som har vært avgjørende for organisasjonens arbeid. Likeså har hans navn og kjente ansikt åpnet dører i politikken – i alle leire. Hans siste lobbymøte på Stortinget var med representanter for Fremskrittspartiets gruppe.

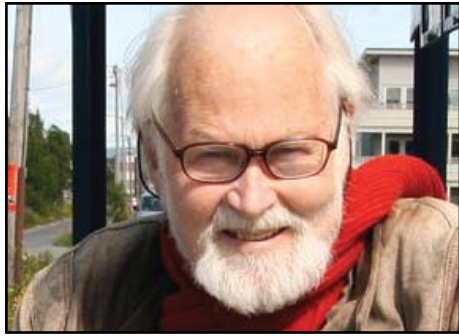
Etter hvert som det politiske tøvær i verden gjorde seg gjeldende, jernteppet forsvant, øst og vest møttes på annet vis enn før, merket ikke minst Ole at engasjementet for NTA ute blant folk visnet noe. Men aldri var det snakk om å la engasjementet dø hen. Særlig gjennom Oles aldri hvilende innsats er NTA fremdeles en høyst levende organisasjon.

Også siste året ble nye lokale grupper dannet eller gjenreist, fordi Ole kom på besøk. Nå skulle han en tur til Stockholm for å rådgi svenske venner. Og han skulle på Møre-turné til våren. Nå må andre overta. Det blir tungt, men vi gjør alt vi kan for å føre arven etter Ole Kopp videre.

Takk, Ole, for jobben i NTA – men særlig for den utrettelige innsats for saken, for slagordet du kjempet for i alle dine 30 år i organisasjonen.

For Nei til Atomvåpen

Stine Rødmyr
Anne Brinch Skaara
Kjell Harberg

Morgenkåseri, NRK P2, 31.01.2011:

OLE KOPREITAN – aksjonist, moralsk peilebøye og politisk seismograf

Karl Johans gate i Oslo er ikke klenger som den var. Ole Kopreitan er borte. Gjennom en generasjon har han og barnevogna vært et kjent og kjært innslag. I rusk og regn, sommer som vinter, sto de der. Barnevogna - fylt til randen med merker, pamfletter, brosjyrer og løpesedler. Ole - stadig mer gråsprenget, snakkende, gestikulerende. Eller bare ventende.

Det begynte i 1973. Tvillingene var vokst ut av den doble barnevogna, og nå sto den uvirksom i kjelleren og tok opp plass. Burde den ikke kastes på skraphaugen? Da kjente du ikke Ole. Ole kastet *aldri* noe på skraphaugen. Barnevogna kunne brukes. I stedet for å dra med seg et tungt stativ og campingbord når han skulle rigge til en stand, fant den praktiske Ole ut at ei barnevogn gjorde samme nytte. Dessuten var den miljøvennlig og hadde sjel. I arbeidet mot atomvåpen brukte Ole ei lita trille med fire hjul, laget for å beskytte de aller svakeste. Det lå en symbolikk i dette. Ole så det.

De gamle omgangsskolelærerne bar skolen med seg på ryggen når de gikk fra gård til gård. I veska eller skrinet hadde de tavler og grifler, bøker og blekkhus. Ole hadde barnevogna. Slik var han en moderne omgangsskolelærer. Det også. Og det var en modig handling å begi seg ut på Oslos hovedgate med ei barnevogn som politisk redskapskasse.

Metoden han brukte var *samtalen*. Ole snakket med alle som hadde tid til å stanse, og han hadde en egen evne til å møte mennesker der de var – og slik de var. Med rusk i skjegget og glimt i øyet hadde han et godt ord til alle. Og det endte som oftest med at et par merker ble kjøpt eller at en brosjyre ble stukket i lomma. Ole kalte dette "politisk førstehjelp". Hos noen tentes et en-

gasjement som aldri hadde blitt tent, hvis de ikke hadde møtt ildsjelen Ole Kopreitan.

Turene på Karl Johan ga også Ole nyttige kunnskaper. Hva var folk opptatt av akkurat nå? Hvilke merker var de mest populære – og hva fortalte det? Ole sto der - som en moralsk peilebøye og politisk seismograf. Med en utholdenhet som var imponerende. Tenk om statsråder og statssekretærer hadde hatt mot til å stille med sine gamle barnevogner på gater og torg en gang i blant? Om ikke annet kunne det ha vært en øvelse i å lytte til stemmer som ellers lett blir borte i mediestøy, profesjonell lobbying og offentlige utredninger.

Demokratiet er den eneste styreform som forutsetter kunnskapsrike og bevisste borgere. Grasrotbevegelser er demokratiets salt. De puster partiene i nakken, kikker dem i kortene, stiller kritiske spørsmål, krever handling. Ventilører og mobiliserer. Uten mennesker som engasjerer seg, blir demokratiet et tomt skall.

Hvor ville våre samfunn ha vært i dag uten fagbevegelsen, fredsbevegelsen, kvinnebevegelsen, miljøbevegelsen, og de utallige aksjoner og organisasjoner? Kan vi tenke oss et Norge uten Hans Nielsen Hauge, Marcus Thrane, Betzy Kjelsberg og Ole Kopreitan?

I dag er vi mange som er Ole Kopreitan evig takknemlig for hans livslange innsats i folkeopplysnings tjeneste. Og jeg er sikker på at hvis han møter St. Peter på den andre siden, vil ikke Ole gi seg før også han har underskrevet det siste oppropet om et totalforbud mot atomvåpen. En gang Ole Kopreitan – alltid Ole Kopreitan.

Inge Eidsvåg

Et siste farvel med vår alles Ole

Det store kapellet på Vestre gravlund i Oslo var fylt til randen tirsdag 1. februar. Ca. 350 fra fjern og nær var til stede på Oles bisettelse. Avskjeden startet allerede utenfor kapellet, hvor både den gamle og nye "vogna" til Ole var plassert, fylt med butons, flagg og infomateriell, samt en protokoll for alle å skrive en siste hilsen i.

Bisettelsen ble en hedersmarkering av Ole, som virkelig viste hans store bredde og lange engasjement. Fra den nære talen til sønnen Are til den internasjonale

Statsråd Erik Solheim mimret om hans første møter med Ole i folkebevegelsen mot EEC, tidlig på 70-tallet. Statssekretær Espen Barth Eide fra UD la ikke skjul på at han og Ole hadde hatt mange heftige diskusjoner, men de var enige om at de jobbet mot samme mål. Og han kom inn på at Ole også fikk oppleve mange seire i sin kamp mot atomvåpen. For eksempel det å kunne arrangere fakkeltog for en amerikansk president som klart ga uttrykk for sin visjon om en verden uten atomvåpen.

Oles sønn Are holdt minnetale for sin far. Foto Aleksander Harang.

le hilsen fra ordføreren i Hiroshima, Tadatashi Akiba, lest av en av de norske ordførerne for fred, Thore Vestbye. Alle som bidro under seremonien hadde stått Ole nær, og det ga seremonien et personlig og ekte preg. Birgitte Grimstad sang "Til ungdommen" med en slik innlevelse at få øyne var tørre da. Likeledes når Oles venner fra NTA; Odd Georg Murud, Anne-Mari Dale og Sonja Lid leste dikt. Minnetalene til Stein Ørnhei, Olav Støylen fra fagbevegelsen og Ingrid Eide fra NTA ga et oppriktig bilde av Oles livslange kamp på så mange områder.

Det offentlige Norge roste også Oles hederlige innsats:

Det var flere som gjerne skulle sagt noen minneord til Ole, som det ikke ble tid til i kapellet. NTA er derfor glade for å kunne invitere til en minnemarkering i forbindelse med årets første møte på Nobelinstituttet. Vi oppfordrer alle som ønsker å bidra på denne minnemarkeringen om å ta kontakt med NTA-kontoret, slik at vi kan redigere en verdig og fin minnestund for Ole også der.

Den beste måten for oss i NTA å hedre Oles minne på, er å fortsette hans kamp mot atomvåpen. Og vi skal gjøre vårt beste, selv om ingen kan fylle tomrommet etter Ole.

Anne Brinch Skaara

FrPs atomstandpunkt

FrP og atomvåpen

Ingen liker atomvåpen. Særlig dårlig liker nordmenn atomvåpen i hendene på stater som Iran og Nord-Korea. Ikke uventet er dette også standpunktet Fremskrittspartiet har inntatt.

Likevel – Nei til atomvåpen tok like før jul turen til Løvebakken for å møte partiets utenrikspolitiske talsmann Morten Høglund, forsvarspolitisk talsmann Jan Arild Ellingsen og stortingsrepresentant og medlem av Stortingets kontrollkomité Øyvind Vaksdal.

Som et parti som taler folkets sak, var tanken bak å bevege dis-

se folkevalgte og deres partifeller i retning av et nei til atomvåpen uansett hvilke hender som holder.

Effekten av lobbying er vanskelig målbar, men daglig leder Ole Kopreitan i Nei til atomvåpen, Kirsten Osen fra Leger mot atomkrig og Nta-avisas redaktør Svein Tore Andersen, fikk snakke atomnedrustning i 35 minutter med tre sentrale stortingsrepresentanter en helt vanlig onsdag i desember 2010.

Men – ett møte til må vi nok ha – før budskapet når helt inn.

Faglig utvalgs leder Olav Støylen:

Vi har verdens beste slagord!

Av KJELL HARBERG

– Jeg snakker alltid om både nei til atomvåpen og Nei til atomvåpen, altså både om sak og om organisasjon, når jeg er rundt om i landet og snakker om internasjonal solidaritet. Den pensjonerte fagforbundslederen Olav Støylen er så visst ikke helt ordenlig pensjonert. Dertil er han altfor engasjert. Ikke minst i Nei til atomvåpen, der han står i spissen for organisasjonens faglige utvalg. Og han mener NTA har verdens beste slagord, som også er organisasjonens navn.

Gjennom mange år har Olav Støylen vært et bindeledd for NTA inn i de forskjellige deler av fagbevegelsen, det være seg LO sentralt, fagforbund eller fagforeninger rundt om i landet.

– Kjemisk ble jo kalt det solidariske forbundet. Allerede fra slutten av 1970-tallet hadde vi en egen kontingent for internasjonal solidaritet. Og etter at Jens Evensen på et av våre landsmøter på 1980-tallet talte varmt for det atomvåpenfrie Norden, ble kontakten med NTA – med forskjellige kontakter fra Kjemisks side – etterhvert vesentlig forsterket. Og for oss i fagbevegelsen var NTA og Ole ett. Ole Kop. Kopreitan. Han var i alle år vår partner.

Hvem er han så, denne fagforbundskjempen som fremdeles er aktiv innen sitt forbund, som nå er Industri/Energi?

Sjømann allerede som 15-åring, en ikke uvanlig yrkesvei for ungdom på sørvestlandet. – Som 14-åring hadde jeg et opphold på skoleskipet Statsraad Lehmkühl og lærte folkeskikk, humrer Støylen. Så ble det altså sjømannslivet en tid, før han ble industriarbeider ved Alnor Aluminium på Karmøy fra 1967. Raskt ble han aktiv i fagfo-

reningsarbeidet og ble formann, som det den gang het, i Alnor Kjemiske Fagforening i 1973/74. Samme år ble han valgt til forbundssekretær i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund. I 1980 ble han valgt til påtroppende nestleder og overtok det vervet i 1982. I 1992 ble han valgt til påtroppende forbundsleder og overtok vervet etter Arthur Svensson i 1995. Og så ble han den siste forbundsleder i Kjemisk: I 2006 ble forbundet med 26 000 medlemmer i godt over 1300 bedrifter samensluttet med Norsk Olje- og Petrokjemiske Fagforbund (NOPEF) til det som i dag er Industri/Energi.

– Da jeg så ble pensjonist etter sammenslutningen, hadde jeg kapasitet til å ta andre verv, og ble en av nestlederne i NTA. Jeg følte at sakene i NTA-styret var viktige nok, men samtidig lå nok disse litt på siden av mitt interessefelt. Jeg mente min oppgave var rettet mot fagbevegelsen, i tillegg til at jeg hadde god trening i lobbyvirksomhet – og jeg har fremdeles et bredt kontaktnett.

Jeg ville bygge NTA-organisasjonen. Hvis NTA skal være en breddeorganisasjon for hele landet, er medlemsverving helt

avgjørende. Sats på fagbevegelsen, det kollektive medlemskapet i NTA, mente jeg – og mener det fortsatt. Så opprettet vi, med NTA-styrets velsignelse, NTAs faglige utvalg. Vi har i vesentlig grad vært kontaktleddet fra NTA til fagbevegelsen både sentralt og lokalt. Og vi har virkelig bidratt til at NTA er kjent, vi har spredd informasjon både innen LO, i forbundene og i fagforeninger landet over. Dette har bidratt til at bevilgning til NTA nærmest automatisk står på dagsordenen i flere forbund, og vi har dertil fått til det kollektive medlemskapet fra forbund og foreninger i NTA. Nå sist hadde vi stand både på LO-kongressen og på landsmøtet i Industri/Energi. Det langsiktige mål for Faglig utvalg – og i min alder er langsiktig et par år frem i tid – er å få vekst i det kollektive medlemskapet i NTA og å synliggjøre NTAs oppgaver og våre standpunkter frem mot neste stortingsvalg. NTA kan ikke eksistere bare på kontoret i Youngsgate i Oslo. Det er bredde som gjelder. Informasjonen må ut. Så enkelt er det. Nei til atomvåpen står på egne ben – det er jo et jævlig godt slagord!

Målet nå er ytterligere revitalisering av Faglig utvalg og frem mot NTA-landsmøtet i oktober skape enda bredere engasjement i forbund og foreninger som har kollektivt medlemskap. Hittil har endel forbund og foreninger engasjert seg mest gjennom bevilgninger og/eller det kollektive medlemskap. Nå er målet å engasjere også disse til å være med på organisasjonsbyggingen. Jeg mener det er et hav å ta av, men oppsøkende virksomhet er nødvendig.

Se bare på opptoget ved fredsprisutdelingen til Obama, påpeker Støylen med brummende be-

Faglig utvalgs leder, tidligere leder i Kjemisk, Olav Støylen.

geistring. 14 000 var til stede ved togets avslutning, ifølge politiet. Hvorfor? Fordi folk oppfattet at dette ikke dreide seg om vanlig politikk, om Afghanistan eller Irak, men om ett viktig standpunkt: Nei til atomvåpen. Og Obama hadde gitt et bidrag.

Jeg har en fri rolle innen forbundet. Engasjementet er fortsatt sterkt. Jeg tar på meg enkelte oppdrag for Industri/Energi, er ute og snakker med foreninger landet over. Og da snakker jeg alltid også om internasjonal solidaritet og arbeidet NTA står for.

Også styret i NTA må engasjere seg, blant annet frem mot høstens kommune- og fylkestingsvalg. Det er et lokalvalg, ja, men like fullt hører kamp

mot atomvåpen med i alle politiske sammenhenger. Her dreier det seg ikke om partipolitikk. I så måte er vårt slagord "nei til atomvåpen" nærmest upolitisk, hevet over all vanlig politikk.

Ved siden av det organisatoriske har Støylen ett viktig mål for ettervinterens og vårens arbeid: Kraftig markeringer 1. mai. Han viser til at NTA planlegger egen avis knyttet til 1.-mai-markeringene. – Denne skal linkes opp mot fagbevegelsen både på forbunds- og foreningsplan. Allerede i løpet av februar må det planlegges, slik at NTA blir synlig i alle demonstrasjonstog over hele landet, sier Olav Støylen til NTA-avisa.

Ole ved veis ende

Den gamle motdagisten Helge Krog beskrev en gang hvordan det kunne bli vanskelig å se en opprørers storhet gjennom kruttrøyken i stridens hete. Og at det etter hans død gjennom all lovprisningen kunne bli like vanskelig å få øye på hans klare budskap. Ole Kopreitan hadde klare og skarpe meninger.

Ole Kopreitan var samboer med Turid Evang. Sammen hadde de tre barn, Kjetil, Elin og Are. I tillegg hadde Ole datteren Kristin. Morens småbruk på Eidsvoll, hvor han hadde bodd i ungdomsårene, ble de siste årene hans hjem.

Kanskje kan det passe å kalle Ole Kopreitan en radikaler, en som ville gå til røttene

for å mobilisere og forandre. Han hadde opplevde opprivende organisasjonsmessige stridigheter og splittelser. Men i Folkebevegelsen mot EEC var han med på å bygge opp en bemerkelsesverdig bred og slagkraftig allianse, på tvers av flere, tradisjonelle, politiske skillelinjer – sammen med så ulike lederskikkelser som Bondelagets Hans Borgen, advokat Arne Haugestad og Ragnar Kalheim fra fagbevegelsen. Det ble en tverrpolitisk allianse som fikk folkeflertallet med seg.

Etter EF-kampen i 1972 evnet han igjen og igjen å knytte bånd mellom ulike politiske grupperinger – og mobilisere til engasjement for viktige

saker som gjerne manglet tydelige talspersoner i det etablerte politiske miljø. Og de etablerte organisasjoner og partier som ga ham sin tilslutning kunne være trygge på at deres støtte ikke ble misbrukt, at de ikke ble tatt til inntekt for annet enn det som var opplest og vedtatt, at fellesskapet bygget på den tillit alle hadde til Ole Kopreitan.

Spesielt var den tillit Ole Kopreitan bygget opp i fagforbundene og LO-systemet bemerkelsesverdig. Etter hvert hadde det blitt Nei til atomvåpen hvor han fant – og skapte sin arbeidsplass. Fagbevegelsens fredsengasjement har historiske røtter. Et viktig gjennombrudd på 1980-tal-

let var det daværende Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbunds atomvåpenvedtak. Like til det siste fant han sine viktigste støttespillere blant fagbevegelsens folk. Ole Kopreitans følelse for når man kunne mobilisere, med hvem og hvordan, slo skjelden feil. Og når bølgedalene kom og andre organisasjoner i hope-tall gikk nedonom av penge-mangel, hadde Ole Kopreitan bygget opp, og fortsatte å bygge, organisasjoner med økonomisk ryggrad – og tillit.

Da presidentene Obama og Medvedev hadde blitt enige om å gå noen viktige skritt videre i nedbyggingen av arsenalene av strategiske atomrakter, og den ene av dem

fikk fredsprisen, visste Ole Kopreitan to ting. Det ene var viktigheten av å mobilisere bredt til det som skulle bli hans siste, store markering og fakkeltog gjennom Oslos gater. Det andre var at tilbakelagene ville komme. Ingen var mindre overrasket enn ham over hvor vanskelig det ble å få den nye START-avtalen ratifisert.

«Det er for sent å være pessimist nå», het boka som kom ut da Ole Kopreitan ble 70-år. Akkurat dette har ikke endret seg i dag. Kanskje tvert i mot.

Herman Albert, Karstein Hageness, Rolf Reikvam og Knut I. Tønsvberg

NATOs nye strategiske konsept

Av TERJE STOKSTAD

Som ventet ble det nye konseptet langt kortere enn det gamle. Når det gjelder atomvåpen, som vi er opptatt av, blir det understreket at alliansen fortsatt vil basere sin avskrekking på en passende blanding av kjernefysiske og konvensjonelle våpen. Og at så lenge det finnes atomvåpen i verden, vil NATO forbli en kjernefysisk allianse. Men både i forordet og i selve teksten står et også - og det er første gang - at NATO forplikter seg til målet om å skape betingelsene for en verden uten atomvåpen.

(Toppmøtet vedtok også å bygge ut et rakettforsvar til beskyttelse av til beskyttelse av landenes befolkning og territorium, men det får vi komme tilbake til senere)

Som før heter det at "den øverste garanti for de alliertes sikkerhet er gitt ved alliansens strategiske kjernefysiske styrker, særlig de som tilhører USA; Storbritannias og Frankrikes uavhengige kjernefysiske styrker, som har en egen avskrekkingende rolle, bidrar til de alliertes totale avskrekking og sikkerhet."

Motsatt er alle de tidligere paragrafene som direkte omtalte de amerikanske flybombene utplassert i Europa, forsvunnet. Ikke minst den som understreker disse bombenes funksjon som "et vesentlig politisk og militært bånd mellom de europeiske og nordamerikanske medlemmer av alliansen."

Men bombene er der fortsatt.

Etter å ha understreket at antallet gjennom årene er dramatisk redusert, sier man nemlig at "vi vil søke å legge til rette betingelsene for videre reduksjoner i fremtiden." Men ifølge konseptet vil dette kreve økt åpenhet fra russisk side, og enhver videre reduksjon må ha i mente den store forskjellen i antallet mellom Russlands og NATOs korttrekkende atomvåpen.

Mange mener at det er fåfengt. Russland har lenge uttalt at man ikke forhandler før disse amerikanske flybombene er trukket tilbake til USA, på samme måte som Russland trakk sine ut av de tidligere Warszawapakt-landene. Dessuten beholder Russland sitt større antall også med tanke på grensene i sør. I tillegg er NATO konvensjonelt overlegen.

"Ingen militær betydning"

Det er velkjent at det hersker uenighet innen alliansen om

tilbaketrekingen av disse flybombene og at 5 land (deriblant Norge) med Tyskland i spissen har arbeidet for at dette skjer. Motstanderne er først og fremst de baltiske landene, men på toppmøtet skal også Frankrike ha inntatt samme holdning.

USA har holdt seg relativt nøytral. Det er sagt at amerikanske militære ledere skal ha sagt at disse bombene ikke har noen militær betydning, og at de bare på en symbolsk måte forsikrer noen stater (de baltiske) om at NATO garanterer for deres sikkerhet.

Men i et foredrag som USAs NATO-ambassadør, Ivo Daalder, holdt kort etter toppmøtet ved The Brookings Institution, uttalte han at i neste forhandlingsrunde med Russland vil man inkludere både strategiske og taktiske våpen, lagrede så vel som utplasserte.

Spørsmålet om disse flybombene kan derfor snart komme opp igjen.

Flere eksperter mener å kunne hevde med grunnlag i ordlyden i to paragrafer (19 og 26), at de gjenværende landene som har slike våpen utplassert, kan avslutte et slikt forhold på selvstendig grunnlag. - Etter passende konsultasjoner med sine allierte, som det heter.

Det bør kanskje legges til at den store fokus på de amerikanske flybombene kan ha sin årsak i at det i NPT-sammenheng lenge har vært hevdet at denne utplasseringen av amerikanske

atombomber i andre land er i strid med Ikkespredningsavtalens art. I og II.

Forpliktende ord i 40 år

Ikke bare i konseptets forord men også i paragraf 26 heter det at NATO forplikter seg til å skape betingelsene for en verden uten atomvåpen. Man er bestemt på dette fordi det samsvarer med målene i Ikkespredningsavtalen (NPT). Nå fylte NPT 40 år i fjor og alle medlemmer av NATO, inkludert alliansens atommakter, har i disse årene hatt en forpliktelse til å arbeide for atomnedrustning. Men ekspertene mener det har sin verdi at man nå tar den forpliktelsen inn i sin egen "avtale".

Imidlertid bør man merke seg den allerede innebygde forutsetning, som er tatt fra chapeauen til den berømmelige paragraf 9 fra NPTs tilsynskonferanse i 2000, og som det tok lang tid å bli enige om. Nemlig at det må skje "på en måte som fremmer internasjonal stabilitet, og er basert på prinsippet om umisket sikkerhet for alle".

Tidshorisonten kan bli lang.

Redusert avhengighet

Som nevnt blir det ansett at det er de strategiske atomvåpenene som er den endelige garanti for alliansens sikkerhet. I den tidligere nevnte paragraf 26 heter det at man ikke bare på en dramatisk har redusert antallet atomvåpen utplassert i Europa,

men også alliansens avhengighet av atomvåpen i sin strategi.

De står også at man vil søke å legge til rette betingelsene for videre reduksjoner i fremtiden.

Da tenkes det kanskje ikke bare på de gjenværende flybombene i Europa og de bombene USA har på egen jord, men også på de av USAs og Storbritannias strategiske atomvåpen som er tiltenkt en rolle i NATOs avskrekking. (USA har jo også Japan og Sør-Korea under en paraply). De som altså utgjør den endelige garanti. Frankrike skal foreløpig være meget motvillig til å snakke om sine atomvåpen, fordi man er redd for å bli trukket inn i en allmenn nedrustningsprosess.

Som det står i kommunikeet fra toppmøtet, eller LISBON SUMMIT DECLARATION, skal man nå ha en gjennomgang av de forhold som angår alliansens avskrekking av og forsvar mot ulike former for trusler - med utgangspunkt i de prinsipper det ble enighet om i det strategiske konsept. Bl.a. hvilke følger det vil få for det vedtatte rakettforsvar og den kjernefysiske styrketilpasning. Med hensyn til det siste, kan det tenkes at spørsmålet om de amerikanske flybombene her dukker opp igjen.

Men den prosessen kan bli mindre åpen.

(Kilder: NATO; armscontrol.org.; cns.miis.edu/stories; natomonitor.blogspot.com.; Brookings Institution; Friedrich Ebert Stiftung)

Japan Council against A & H Bombs (GENSUIKYO):

Appell om totalforbud mot kjernevåpen

I august 1945 ble to atombomber sluppet over Hiroshima og Nagasaki, ruinerte byene og tok livet av omtrent 210 000 mennesker. Fremdeles bærer fler enn 200 000 Hibakusha, A-bombeoverlevende, på arr. Deres tragedie må ikke bli gjentatt noen gang.

Kravet om eliminering av

kjernevåpen sprer seg mer og mer i verden. Folk aksjonerer, og mange regjeringer arbeider for å nå dette målet. Totalforbud mot og eliminering av kjernevåpen er den sikreste garantien mot et nytt Hiroshima eller Nagasaki.

I mai 2010 avtalte 189 stater, inkludert atommakter, ikke-

spredningsavtalen (NPT) om «å oppnå fred og sikkerhet i en verden uten kjernefysiske våpen». Det er nå på tide å handle for å sette avtalen ut i livet.

Vi anmoder alle regjeringer om umiddelbart å delta i forhandlinger for å vedta en traktat som forbyr kjernevåpen.

Hiroshima. Illustrasjonsfoto.

ICAN Norge

sin unge ressursgruppe, bestående av ungdommer fra Medfred, NTA, Røde Kors Ungdom og Changemaker, har planlagt en møteserie på Blindern om atomvåpen. Målet er å øke kunnskap og engasjementet for atomvåpen-saken i studentmassen. Vi inviterer fagfolk til å innlede om et tema på hvert møte fra ulike faglige perspektiver.

Først ute var fysiker **Morten Bremer Mærli**, som snakket om temaet «Hvordan lage en atombombe - et kræsjskurs for nybegynnere». Han snakket om hvordan en atombombe er skrudd sammen, hva som trengs for å lage en, og hvor stor faren er for spredning til terrorgrupper og såkalte «røverstater». Det ble også vist en dokumentarfilm om Manhattan-prosjektet. Det var bevertning i form av pizza og brus.

Planlagte møter utover våren:

FEBRUAR: De humanitære konsekvensene av et atomangrep - et medisinsk perspektiv.

MARS: Er atomvåpen lovlig ifølge folkeretten - og kan det forsvares etisk? Et juridisk og filosofisk perspektiv.

APRIL: Skaper atomvåpen fred? - et statsvitenskapelig og historisk perspektiv.

MAI: En atomvåpenfri verden i vår levetid - utopi eller virkelighet?

Inviter gjerne folk til møteserien på facebook, eller spre denne info til kjente:

<http://www.facebook.com/event.php?eid=183120681706625>.

FLERE VEIER MOT SAMME MÅL

Ebbe Ording hadde en meget interessant og oppriktig artikkel i forrige NTA-avis, med tittelen "Norge både for og mot atomvåpen!" Her viser han med all tydelighet den dobbeltmoralen som råder i norsk og ikke minst NATOs atomvåpenpolitikk.

Den norske regjering, som i sin plattform, har erklært at de vil jobbe for å avskaffe atomvåpen, våger ikke fremme dette i NATO. Dette ble nok en gang tydelig på siste NATO-toppmøte, hvor det ble vedtatt at atomvåpen fortsatt skal utgjøre den sentrale delen av

alliansens avskrekkingdoktrine, uten en fotnote fra Norge eller andre land.

Så hvorfor bevilger UD da flere millioner til en ny kampanje for å få et forbud mot atomvåpen, spør Ording med rette. Jeg er enig med ham i hans resonnement om at det ikke er grunn til å tvile på den norske regjeringens ønske om et forbud mot atomvåpen. Jeg tror UD ønsker å støtte denne nye internasjonale kampanjen mot atomvåpen, som har fått navnet ICAN Norge, fordi de har innsett at nedrustningen av atomvåpen ikke vil skje gjennom NATO eller NPT-prosessen. Under det siste NATO toppmøte ble det tydelig at det nå er Frankrike som er mest negativ til atomvåpen nedrustning. Dette har medført at NATO nå har en mer

aggressiv atomvåpenstrategi enn USA (som bl.a. har vedtatt negative sikkerhetsgarantier overfor land som ikke har atomvåpen og er med i NPT). Dette viser med tydelighet at verken Norge eller andre NATO-land, som ønsker å gjøre alliansen mindre avhengig av atomvåpen, er villig til å ta den kampen innad i alliansen.

Håpet for norsk fredsbevegelse, og trolig også UD, er at ICAN (International Campaign against Nuclear weapons), kan skape det folkelige engasjementet verden over som trengs for å få en konvensjon mot atomvåpen. Erfaringene med arbeidet for konvensjonene mot landminer og klasevåpen, viser at når først noen land går sammen om å få en konvensjon på plass, vil flere land komme etter. En konven-

sjon mot atomvåpen vil gjøre det vanskeligere for NATO å opprettholde sin atomvåpen-doktrine.

Det er riktig, som Ording også skriver, at et stort flertall av verdens befolkning er imot atomvåpen, men det folkelige engasjementet er dessverre altfor lavt. Vi er mange som nå har stor tro på at ICAN kan få dette engasjementet opp. Det er nå nasjonale ICAN avdelinger i mange land, og det opprettes i disse dager et ICAN-kontor i Geneve, som skal koordinere kampanjen internasjonalt. ICAN Norge har to unge koordinatører som nå gyver løs på oppgaven med å få norske organisasjoner til å tilslutte seg kampanjen. Men for å få den brede støtten, må den unngå politiske kontroverser som NATO, og heller foku-

sere på de menneskerettslige og humanitære konsekvenser av atomvåpen.

Ording avslutter sin artikkel med spørsmålet: "Kan en UD-finansiert kampanje lykkes uten å gjøre folk klar over dobbeltspillet?" Jeg tror det. Nettopp fordi ICAN ikke skal fokusere på dette dobbeltspillet som mange NATO-land fører, men å få en konvensjon i havn. Norsk fredsbevegelse generelt, og NTA, NLA og Pugwash spesielt, skal fortsette å påpeke dette dobbeltspillet både overfor media og det norske folk. Vi jobber mot samme mål: et forbud og avskaffelse av alle atomvåpen. Det er flere veier for å nå målet, og de skal vi bruke.

Anne Brinch Skaara
Nestleder i NTA

Atomvåpenmotstand i stampe

"Det folkelige engasjementet er dessverre altfor lavt" skriver Anne Brinch Skaara i sitt tilsvar til min artikkel i forrige nr av NTA-avisa. Ja, nettopp. Og det er en forsiktig formulering. Jeg er redd arbeidet mot atomvåpen står i stampe og nå er loset inn i en blindgate – full av velmenende organisasjoner men tom for folkelig aktivitet. Eller for å si det omvendt: den folkelige aktiviteten er fraværende nettopp

fordi den er loset inn i en blindgate av "realpolitiske" paradokser.

Ett av paradoksene er at den "trimming" av de strategiske atomvåpen som den nylig vedtatte START-avtalen mellom Russland og USA innebærer, kamuflerer den pågående modernisering av det resterende arsenal. Dette reduserer ikke men sementerer det nukleære skrekkszenariet Obama fikk Nobelprisen for å ville avvikle.

Et annet og geografisk mer nærliggende paradoks understreker dobbeltspillet: Den norske regjering samtykker i at NATO opprettholder atomvåpenene i Europa med rett til førstebruk og dertil å engasjere seg militært hvor som helst i verden. Skaara formulerer dette paradokset selv: "Den norske regjering, som i sin plattform, har erklært at de vil jobbe for å avskaffe atomvåpen, våger ikke fremme dette i NATO."

Samtidig gir regjeringen massiv pengestøtte til en ny organisasjon som forventes å fraskrive seg retten til å påpeke denne selvmotsigelsen.

Skaara mener den nye "Kampanjen for en konvensjon mot atomvåpen" kan leve med denne klausulen fordi Kampanjen skal konsentrere seg om å mobilisere støtte til et internasjonalt forbud mot alle atomvåpen (ICAN). En internasjonal konvensjon vil "gjøre det vanskeligere for NATO å opprettholde sin atomvåpendoktrine". "Vi er mange som nå har stor tro på at ICAN kan få dette engasjementet opp". Argumentasjon mot NATOs atomvåpen-strategi kan andre ta seg av, mener Skaara.

Hittil har argumentet om at Norge ikke kan fravike realpo-

litikkens nødvendigheter fortrengt idealpolitikkens vakre tanker basert på tro og håp. En global konvensjon mot atomvåpen er en slik vakker tanke, men ligger høyt opp og langt frem. Dermed blir det lettere å gi den uforpliktende tilslutning og la plagsomme, men langt mer nærliggende krav om å fjerne NATOs atomvåpen ligge. Men hvordan argumentere troverdig for en konvensjon mot atomvåpen generelt når Norge fortsatt bidrar til å opprettholde atomtrusselen i vår egen del av verden?

Uten at denne problemstillingen blir satt på Kampanjens dagsorden svikter dens troverdighet og mobiliseringspotensial allerede i utgangspunktet.

Vi lever i en tid med labert politisk engasjement generelt. Mitt spørsmål er ganske enkelt: hvilken strategi har Kampanjen utarbeidet som kan overbevise om at støtten vil gi den grad av mobilisering som ikke er oppnådd til nå? Strategien sier Skaara intet om.

En ny strategi må utmeisles

Parolen "Ja til et NATO uten atomvåpen", kan synes utenkelig for alle som har sett denne saken i det gamle politiske venstre-høyre-bildet i Norge. Venstresiden vil ikke godta "ja til NATO" og høyresiden vil forkaste noe som kan virke som NATO-kritisk. Redselen for splittelse og tapt tilslutning i begge leire gjør at en kritikk av NATOs atomvåpenstrategi blir tabu av taktiske grunner.

Vi slår oss til ro ved at atomvåpenpolitikken håndteres av våre politiske ledere fordi vi tror på dem som erklærte atomvåpenmotstandere. Det våre toppolitikere ikke har klart å få til

innen NATO, det har vel vært umulig? Hvorfor engasjere seg? Engasjementet drukner i den realpolitiske hengemyr.

En mobilisering av befolkningens sunne motstand mot atomvåpen avhenger av om Kampanjen kan frigjøre seg fra foreldete taktiske hensyn og satse offensivt.

Det betyr at den onde sirkelen må brytes ved at dilemmaet vises frem med all tydelighet og veien til en enhetlig politikk skisseres. Det er mulig.

Nye muligheter i det politiske landskap

Det politiske landskap er nemlig i ferd med å endre seg. Den store majoritet er i dag for NATO-medlemskap eller aksepterer medlemskapet som en realitet: les Sp - SV-AP regjeringens Soria Moria-aksept av norsk NATO-medlemskap. Venstresidens NATO-aksept må føre til et krav om innflytelse, og ikke føre til lammelse. Kampanjen må derfor våge å utfordre vår regjeringens politikk i NATO og kreve at den skal være i samsvar med kampanjen for en internasjonal konvensjon og ikke som i dag, stå i motstrid til Kampanjens overordnede mål.

Lekkasjene fra Wikileaks og den irregulære overvåkingen i regi av den amerikanske ambassade har i det siste illustrert hvordan kontakten mellom Norge og USA kan være av en slik art at den svekker vår nasjonale suverenitet ved press og kontroll med statsapparatet. Da lekkasjene viste forbindelsene mellom embetsmenn i UD og USA bak politikernes rygg, oppsto en hittil tverrpolitisk kritikk av disse forhold.

Et annet interessante utviklingstrekk: på oppdrag fra Støre skisserer Thorvald Stoltenberg

et nordisk forsvarssamarbeid. Tanker vi ikke trodde ville være mulig for kort tid siden.

Kampanjen må derfor ikke la seg vingeklippe av embetsverket i UD og derved underbygge inntrykket av Norge som "lydrike".

Arbeidet mot atomvåpen bør derfor sette seil når nye vinder blåser, og tørre å være offensiv ved å ta våre politiske ledere på ordet. Kampanjen må tro på den makt som ligger i den politiske og økonomiske støtten så vel som i det folkelige engasjement den er ment å skulle representere. Det er Kampanjen som må forplikte UD på sitt eget grunnlag og ikke omvendt. Skulle UD så finne på å true med å fjerne pengestøtten ville det være en oppsiktsvekkende handling som vanskelig kan forsvares utad. Derfor vil det neppe skje.

Samle seg om konkrete og enhetlige paroler.

"Ja" er bedre i en parole. "Nei" er utslitt i våre dager. Slik sett er formuleringen: "for" en konvensjon mot atomvåpen, bedre enn det gamle "Nei" til atomvåpen.

Strategien må ta utgangspunkt i situasjonen slik den er, komme til uttrykk i parolegrunnlaget og danne grunnlag for den brede mobilisering som Kampanjen tar mål av seg å få til:

"For atomnedrustning i Europa."

"Et NATO uten atomvåpen"

"Norden som atomfri sone" (Noen som husker den?)

"For en internasjonal konvensjon mot atomvåpen"

"En tryggere verden uten masseødeleggelsesvåpen"

Vi vil ha en regjering som gjør ord til politisk handling.

Av Ebbe Ording

nta-avisa

Utgiver:

Nei til Atomvåpen

Adresse:

Youngsgt. 4, 0181 Oslo

Telefon:

(+47) 22 05 00 00

E-post:

Nei.til.atomvapen@online.no

NtA-nett:

www.neitilatomvapen.no

Kontonr.:

90010613107

Ansvarlig redaktør:

Svein Tore Andersen

Redaksjonskomite:

Helge Hagelund

Kjell Harberg

Stine Rødmyr

Terje Stokstad

Knut I. Tønsberg

Førtrykk:

Håkon Kjærsmo

Trykk:

Nr. 1 Trykk as

Kampanjen for et forbud – hva skjer?

Av STINE RØDMYR

2011 blir et spennede år – det første året hvor den nye kampanjen for et forbud mot atomvåpen, ICAN Norge, virkelig vil få vist hva man kan få til når man satser ressurser på systematisk kampanjearbeid. De foreløpige planene inneholder mange nye aktiviteter og kreative ideer!

Etter startkonferansen i oktober har de to koordinatorene utarbeidet en strategi for kampanjen i samarbeid med en ressursgruppe som består av unge aktivister fra forskjellige organisasjoner og miljøer.

Første fase

Kampanjen er nå godt i gang med den første fasen, hvor hovedfokuset ligger på å rekruttere organisasjoner, bygge et nettverk i Norge og å skape et nettverk med organisasjoner og kampanjeavdelinger internasjonalt. I tillegg skal kampanjen i denne fasen få på plass nettsider, blogg, kampanjemateriell, informasjonsfilmer med mere.

De tre organisasjonene som står bak kampanjen, Nei til Atomvåpen, Norske Leger mot Atomvåpen og Den Norske Pugwash-komiteen, ønsket at kampanjen skulle ha sin egen logo og sin egen profil. Det var også et ønske om å kunne bruke et kortere navn på kampanjen i det daglige. Navnet ICAN Norge ble valgt etter råd fra den unge ressursgruppa, for å vise at dette er knyttet opp mot en internasjonal kampanje.

ICAN Norge er nå lansert på Facebook gjennom siden «Forby atomvåpen». Her kan man slutte seg til kampanjen og få aktuelle nyheter og informasjon om arrangementer. Nettsidene til ICAN Norge vil også snart være klare og det sendes ut ukentlige nyhetsbrev på e-post.

I disse dager lages det en informasjonsfilm om et forbud mot atomvåpen som skal spres i sosiale medier, på youtube og brukes på foredrag. I tillegg har ICAN Norge invitert kreative skoler i Oslo til en konkurranse i januar/februar for beste kampanjemateriell. Planen er å presentere vinneren på en lanseringsfest i februar. Informasjonsfilmen vil også ha premiere da. Det ryktes dessuten at "Duck and Cover"-sangen fra 50-tallets amerikanske undervisningsfilm om atomangrep kan bli remikset til nytt liv!

Som nevnt annet sted i avisen (side 4) arrangeres også en møte-serie på Blindern, denne startet opp 31. januar.

Ungdomskonferanse og atomvåpenuke

I mars planlegger ICAN Norge en internasjonal ungdomskonferanse for et forbud mot atomvåpen i samarbeid med ICAN internasjonalt og Ban all Nukes Generation (BANG).

I juni planlegges det en uke spekket med arrangementer, i forbindelse med en internasjonal aksjonsdag for et forbud mot atomvåpen.

Samarbeid med Nei til atomvåpen

Det er viktig at kampanjeaktivitetene samordnes godt med Nei til atomvåpens vanlige virksomhet. Kampanjekoordinatorne samarbeider nå med styremedlemmer i Nei til atomvåpen

for å få til en felles studietur til London. Planen er å besøke CND, ICAN UK og andre kontakter for å lære om grasrotarbeidet i Storbritannia.

Samarbeidet om lobbyvirksomhet opp mot politikerne vil fortsette gjennom den såkalte MPI-gruppa som er en felles arbeidsgruppe for NTA, NLA og Pugwash. Her vil kampanjekoordinatorne spesielt jobbe med å få forbud mot atomvåpen inkludert i partiprogrammene. ICAN Norge vil også bistå internasjonale atomvåpenaktivister som ønsker møter med norske politikere.

NTA og ICAN Norge bør også samarbeide om å engasjere flere norske ordførere mot atomvåpen. Nettverket Ordførere for Fred har det samme politiske målet som ICAN; en konvensjon som forbyr atomvåpen. Her kan ICAN Norge bidra med praktisk støtte til nettverket, samtidig som NTA fortsetter å kontakte ordførere når anledningen byr seg.

Flere om jobben

I forbindelse med at den ene kampanjekoordinatoren skal ut i noen måneders permisjon, så har ICAN Norge ansatt Manus Løvold i en deltidsstilling. Magnus skriver masteroppgave i Peace and Conflict ved Universitetet i Oslo og har erfaring med journalistisk arbeid blant annet fra Universitas. Han kommer blant annet til å ha ansvar for å overvåke media og for å få ICAN Norges budskap ut i det offentlige rom.

De to koordinatorene Anne Marte Skaland og Nosizwe Lise Baqwa jobber nå for fullt for å få på plass mest mulig før Nosizwe går i permisjon. De kan nås på e-post (skaland@icanw.org og nosizwe@icanw.org) eller telefon (97573517 og 98045593).

Jens Bjørneboe (1920-1976) er en av de forfattere som bringer mest uro inn i oss, og det på mange plan. Derfor er han en så viktig forfatter – for folk i alle aldre og fra de forskjelligste samfunnslag. Ungdom har kjent særlig dragning mot Bjørneboes diktning.

Både i lyrikk, drama og romanform har Jens Bjørneboe satt søkelys på viktige samfunnsanliggender. Skoleverk, fengselsvesen, politiske beslutninger både innenriks- og utenriks- ble gjenstand for hans skarpe og polemiske observasjoner.

Mange ser på Bjørneboe som en av etterkrigstidens viktigste debattanter, ikke minst fordi han ved siden av diktningen så heftig tok pressen (les; "Dagbladet") i bruk.

"Vise om Hiroshima" er blitt et levende stykke poesi, ikke minst gjennom Jens Bjørneboes egen opplesning og Anne Grete Preus musikalske fremføring.

Odd Georg Murud

WISE OM BYEN HIROSHIMA

Det var en vakker morgen
Udi Hiroshima by,
En sommermorgen nittenfemogferti.
Og solen ja den lyste
Fra en himmel uten sky,
En sommermorgen nittenfemogferti.

Småpikene de lekte
Udi have og blant trær
Og gjorde allting slik de store gjorde.
De pyntet sine dukker
Og de vasket dukkeklær
Og kvinnene skar
brød på kjøkkenbordet.

Og mange småbarn var det
Som stadig lå i seng
For dette var en tidlig morgentime
Mens solen strålte deilig
Og mens duggen lå på eng
Og blomster nettopp åpnet sine kroner.

Det var en vakker morgen
Udi Hiroshima by
En sommermorgen nittenfemogferti.
Og solen ja den lyste
Fra en himmel uten sky,
En sommermorgen nittenfemogferti.

De to koordinatorene Anne Marte Skaland og Nosizwe Lise Baqwa.

Endelig lagring av atomavfall

Det er to grunner til at folk flest er skeptiske til atomkraften: Det er faren for katastrofale uhell, sånn som Tsjernobyl. Og det er det kjernefysiske avfallet. Begge deler har med radioaktivitet å gjøre. Usynlig, luktløst, smakløst - og livsfarlig!

Den sterke radioaktiviteten i det brukte brensel fra atomkraftverkene skyldes innholdet av spaltningsprodukter fra uran U235. De utgjør ca. 4% av det brukte brensel, og består av en rekke grunnstoffer som alle er voldsomt radioaktive. Det vil også være igjen ca. 1% uspaltet U235, og det kan også finnes opp til 1% plutonium som dannes i reaktoren. Resten er ikke spaltbart uran, U238.

Etter 60 år med atomkraft

er det produsert noe slikt som 600.000 tonn med brukt reaktor-brensel - kjernefysisk avfall - i verden. Ikke noe av dette er endelig sluttlagret enda. Ca. 400.000 tonn er midlertidig lagret, det meste ved atomkraftverkene, mens resten er blitt repressert. Det er en prosess hvor man løser opp avfallet, skiller ut de høyaktive spaltningsproduktene for seg, gjenvinner plutonium som kan brukes til atomvåpen (det var i sin tid hovedhensikten med pro-

essen) og gjenvinner U238 med sin rest av uspaltet U235. Dette kan brukes til å opparbeide nytt uranbrensel (20%) mens resten (80%) blir lavaktivt avfall - en skitten type utarmet uran. I dag utvinnes det også radioaktive isotoper som er nyttige og etterspurt til medisinsk bruk, så som molybden 99, technesium 99 og cesium 137. Resten av spaltningsproduktene er avfall og generelt enormt radioaktive. De er oppløst og lagres i flytende form i store tanker ved represseringsanleggene. Det finnes flere slike anlegg, bl.a. Sellafield i England og Majak i Russland.

Det er delvis en teknisk grunn til at atomindustrien ikke har klart å sluttlagre avfallet sitt på forsvarlig vis. Den radioaktive

med anbringinger, som igjen settes inn i en tett, tykkvegget beholder av kopper. Dette senkes 500 meter ned i stabil, tett fjellgrunn. Det hele tettes med leire og støpes igjen. Fjellgrunnen må være tørr, fri for sprekker og vannårer, og ikke utsatt for jordskjelv eller vulkansk aktivitet. Spaltningsproduktene fra represseringen skal dampes inn til tørt pulver og støpes inn i glass, som så skal plasseres inn i metallbeholdere og senkes ned i berggrunnen på tilsvarende måte.

Våre naboland Sverige og Finland er faktisk de eneste i verden som har konkrete prosjekt i gang for sluttlagring av sitt atomavfall. Svenskene skal lagre sitt 500 meter ned i fjellgrunnen nær atomkraftverket i Forsmark, og finnene har nå begynt å bore seg ned tilsvarende dypt nær kraftverket i Olkiluoto, der en tredje atomreaktor er under bygging. Man regner med at

avfallet er nokså lite radioaktivt etter 1000 år nede i jorda, men at det må regnes som usunt i 100.000 år ut fra strålevernhen-syn. Rent kjemisk giftig vil det forbli i all fremtid.

Men det er i hovedsak politiske grunner til at så få planer om sluttlagring nærmer seg realisering. Folk er dypt skeptiske til dette «radioaktive svineriet» og vil verken ha det lagret i sin «bakgård» eller fraktet gjennom sitt område. USA er et typisk eksempel. Mens de fleste kraftverkene og midlertidige lagrene ligger ved østkysten, har man lenge visst at den beste lagringsplassen er i Yucca Mountain, langt vest i Nevada, og planlagt etter det. Men dette vil ikke Nevada og dette vil ikke alle statene som avfallet må fraktes gjennom. Advokater er engasjert. Nå har Obama skrinlagt hele planen. Og avfallet fortsetter å hope seg opp i de midlertidige lagrene.

Ole Bockman

Sellafield-anlegget i England. Illustrasjonsfoto.

Foredrags- og organisasjonsreise til Bergen og Hordaland

Første uke i desember 2010 besøkte sekretariatsleder Ole Kopreitan Vestlandet.

Besøket innbar foredrag for elever ved Berge Katedralskole, besøk hos Bergens ordfører,

foredrag og temakveld på forsamlingslokalet Gimle, møte med de hovedtillitsvalgte på Statoil Mongstad. Avslutningsvis hadde Ole Kopreitan møte med tillitsfolk for NTA som vil sørge for at NTA -avisa og nødvendig informasjon vil få en strategisk distribusjon også i Bergen.

strålingen fra avfallet er til å begynne med så sterk at metallet i alle typer beholdere vil sprekke opp og tæres, og strålingen utvikler så mye varme at metall vil smelte om varmen ikke ledes effektivt bort. Den første tiden må det brukte brensel oppbevares under vann for å bli tilstrekkelig kjølt. Men all radioaktivitet reduseres med tiden, noe raskt, noe langsomt. Etter 50 - 60 år regner man med at avfallet har «roet seg ned» såpass at det kan plasseres i beholdere av metall. Og bli der.

Det foreligger konkrete tekniske planer for hvordan avfallet skal sluttlagres. Det brukte brensel, i hylser av zirkonium, settes ned i en støpejernsform

**Dialogmøte på Nobelinstituttet
tirsdag 15. mars kl 19.00**

Et atomvåpenfritt Midtøsten, - en fiksjon eller mulighet?

Innleder:

Sverre Lodgaard, utenrikspolitisk institutt

Kommentarer ved:

tidligere forsvarsjef Sverre Diesen, professor Hilde Henriksen Waage, representanter fra det politiske miljø og LO. En representant fra henholdsvis Israels og Irans ambassader er invitert.

Møteleder **Ebbe Ording** vil også sørge for at tilhørerne i salen vil bli involvert i diskusjonen.

Arrangører:

Den Norske Atlanterhavskomite og Nei til atomvåpen.

Alle er velkomne til Nobelinstituttet kl. 18.00, der vi vil minnes Ole Kopreitan

Arr.: Nei til atomvåpen

**Ja takk!
Jeg ønsker
å bli medlem**

nei
TIL ATOMVÅPEN

Navn: .....

Adr.: .....

E-post: .....

Kontingenten er kr. 100,-/kr. 75,-for studenter/pensjonister.

NtA, Youngsgt. 4, 0181 Oslo.
Tlf.: 22 05 00 00.
Kontonr.: 90010613107.

Støtte til Nei til Atomvåpen!

Jeg ønsker å bidra med fast årlig beløp

Skattefritak for beløp

Jeg ønsker å betale delbeløp

fra kr. 500,- til kr. 12.000,-

Navn: .....

Adresse: .....

E-postadresse: .....

Det er folkelig mobilisering som trengs i kampen mot atomvåpen

Etter president Obamas taler, først i Praha og senere i Egypt ble det skapt nye optimisme og entusiasme i arbeidet mot Atomvåpen. Mange hadde forventninger til FN-sesjonen høsten 2009. På bakgrunn av Obamas tale i Sikkerhetsrådet var det mange som så fram til Tilsynskonferansen våren 2010 med stor optimisme.

Endelig skulle det bli fortgang i arbeidet med forpliktende avtale om atomvåpennedrustning. Etter 8 år med en amerikansk president som hadde startet to kriger og skapt frustrasjon og fortvilelse i alt nedrustningsarbeid, var det igjen grunnlag for en realistisk optimisme.

Startforhandlingene mellom Russland og USA resulterte i en ny avtale våren 2010 med reduksjon i antall stridshoder. Avtalen er ratifisert både av Senatet i USA og Dumaen i Russland. Avtalen betyr ca 30% reduksjon i antall stridshoder på begge sider. Dessuten skal antall utskytingsramper reduseres. Antall stridshoder blir redusert til under 2000 hos hver av partene.

Det amerikanske atomvåpenskjoldet som var planlagt i Europa (Tsjekkia og Polen) er foreløpig lagt på is. Det var derfor en stor skuffelse for nedrustningsarbeidet da NATO før jul vedtok et alternativt skjold til det amerikanske. Det gir ikke mer mening at Russland var invitert til NATO toppmøtet. Resultatet er det samme, omdreining i opprustningsskruen. Vedtaket var det dårligst mulige svaret på en delvis mislykket tilsynskonferanse. Det ble heller ikke gjort endringer i NATOs strategiske konsept. Et konsept som åpner for førstebruk. Dette har fungert som en bremsekloss på en lang rekke atomnedrustningsinitiativer.

For den norske fredsbevegelsen var det en skuffelse at Norge ikke markerte sin motstand, i det minste med en egen fotnote. Senere er det gjennom dokumenter offentliggjort av WikiLeaks, påvist at representanter for regjeringen

har hatt få motforstillinger mot de amerikanske planene. Snarere har amerikanske diplomater oppfattet det som om Norge uansett ville støtte planene om et rakettskjold.

Tilsynskonferansen ble en skuffelse. Delvis på grunn av forventningene som var skapt men også fordi det var et begrunnet håp om at det endelig skulle bli et gjennombrudd for en verden fri for atomvåpen og sterkere tiltak for ikke-spredning. Sammenlignet med de to foregående konferanser er det likevel gjort framgang.

nedrustning kommer til å gjennom ikke-spredningsavtalen og de forpliktelser den pålegger landene og verdenssamfunnet, er det viktig å holde forpliktelsene og presset oppe. Derfor må en bruke sluttokumentet som grunnlag for et bevisst og strategisk arbeid fram mot en konvensjon. En konvensjon som gjør atomvåpen illegalt. Det er kun fredsbevegelsen som kan kreve forhandlinger om et forbud mot utvikling, testing, produksjon, lagring, bruk av atomvåpen. Et forbud mot atomvåpen vil være en konsekvens av ikke-spredningsavtalens målsettinger.

Krav om nedrustning og internasjonalt få satt krav bak et forbud mot atomvåpen, vil aldri komme fra den politiske makteliten. Det er kun et sterkt folkelig engasjement som kan presse beslutningstakerne til på en troverdig måte få satt kravet på dagsorden. Uten å gradere hva som representerer den største trusselen, så vet vi at atomvåpen er det mest inhumane våpen og antall stridshoder som atomvåpenmakten har tilgjengelig, representerer en ødeleggelse som vi knapt har fantasi til å forstå

Klarer vi å ta inn over oss denne erkjennelsen, er det tid for en storstilt mobilisering. Nei til Atomvåpen skal være det folkelige svaret på en slik mobilisering.

Vi må kreve at den norske regjeringen blir en pådriver som på kort sikt våger å utfordre NATO til å endre sitt strategiske konsept om førstebruk.

De må kreve at tilsynskonferansen tar på alvor ikke-spredningsavtalens mål om reell atomnedrustning.

Det langsiktige målet må være en internasjonal konvensjon som gjør atomvåpen illegalt. Den internasjonale domstolen har lagt grunnlaget med å uttale at både bruk og trussel om bruk er i strid med folkeretten.

Kampen mot atomvåpen må kjempes etter disse tre sporene. Et folkelig og sterkt Nei til Atomvåpen vil være en viktig drivkraft.

Av Rolf Reikvam

I sluttokumentet er det enighet om å etablere en atomvåpenfri sone i Midtøsten. Ingen stor nyhet fordi det allerede for 15 år siden ble uttrykt tilsvarende enighet. Det nye denne gangen er at det er enighet om at det skal holdes en konferanse om Midtøsten. Verdien av enigheten er blitt kraftig redusert ved at Israel har gjort det klart at de ikke kommer til å delta. Ingen stor overraskelse, men likevel grunn til å beklage.

Det aller viktigste er trolig at ikke-spredningsavtalen med tilhørende tilsynskonferanse ikke brøt sammen. Det kunne ha skjedd. Selv om det er grunn til å tvile på om veien til endelig atom-